

Problémy justice

eFocus

Je-li právník požádán, aby v krátkém textu (sloupku) vyjádřil názor na to, co ho znepokojuje v naší justici či právu, je postaven před těžké rozhodnutí: který z mnoha problémů vybrat? Četnost problémů není přitom něco specifického pro justici a oblast práva, platí prakticky pro všechny oblasti našeho veřejného života. Snad se mi podaří ve stručnosti popsat alespoň dva, které jsem vybral.

1) Postavení a praxe Ústavního soudu

Pokud se pamatuji, tak záměrem tvůrců naší ústavy bylo vytvořit instituci, která bude na nejvyšší úrovni představitelem třetí moci ve státě tj. moci soudní vedle moci zákonodárné a moci výkonné. Moci, která naplní základní princip o vzájemné kontrole těchto tří mocí. Zřejmě ne zcela dokonalou úpravou v ústavě a taky postupným vývojem praxe se postavení Ústavního soudu rozměnilo. Jednak se stal v některých soudních případech další, třetí odvolací instancí, jednak začal být zneužíván k rozhodování politického boje či spíše boje politických stran, za což je označován jako třetí komora parlamentu. To, že poslanci hrozí ústavní žalobou téměř pokaždé, když prohrají hlasování o nějakém zákoně, nemá snad ve světě obdoby. Totéž platí o množství ústavních žalob podávaných stranami běžných občansko-právních a trestních věcí. Ústavní soud je zavalen žalobami a někdy, v době kdy není plně obsazen, je jimi až paralyzován.

Chtěl bych zde proto jen stručně (rozsah sloupku to jinak neumožňuje) poukázat na rozdíly v postavení a práci Nejvyššího soudu USA (NS) který byl zřejmě jednou z inspirací při úpravě našeho Ústavního soudu po r. 1989.

- a) NS řeší i ty nejvýznamnější otázky amerického ústavního práva pouze v rámci přezkumu konečných rozhodnutí státních a federálních soudů v konkrétních soudních případech. (Neřeší proto, jako často u nás, hned po přijetí zákona, tedy jaksi dopředu, otázku, zda zákon je či není protiústavní).
- b) Strana soudního případu musí nejprve podat k NS žádost o povolení přezkumu (Writ of Certiorari).
- c) Na přezkum rozhodnutí Nejvyšším soudem není právní nárok. Vydání či zamítnutí žádosti o přezkum je věcí volné úvahy NS (judicial discretion).
- d) NS žádosti o povolení přezkumu vyhoví jen tehdy, má-li rozhodnutí ve věci „imperative public importance“, tedy naprosto nepominutelný veřejný význam.

Praktickým důsledkem těchto principů je skutečnost, že ročně sice přistane v podatelně NS v průměru 7 000 až 8 000 žádostí o přezkum, ale NS jich povolí pouze 80!!

Vím, že změna ústavy je během na dlouhou vzdálenost, ale snad by se o ní mohlo začít alespoň diskutovat. Otázkou k diskusi je, zda má být zachováno právo poslanců a senátorů na podávání stížnosti na protiústavnost přijatých zákonů, bez ohledu na to, že je omezeno požadovaným počtem poslanců či senátorů.

2) Pověst justice a advokacie

V poslední době se v médiích i ve veřejnosti často diskutuje fungování jak justice, tak advokacie. Bohužel u obou těchto složek právního systému s negativní konotací. Všeobecně se tvrdí, že v justici panuje korupce a že její část (insolvenční řízení) přímo ovládá justiční mafie, že advokáti zase aktivně napomáhají různým kmotrům a bossům páchat rozsáhlou hospodářskou kriminalitu, že zpronevěřují finanční prostředky svěřené jim klienty, atd.

Nic z toho se nedá zcela popřít. Jedna věc je ale poukázat na konkrétní případy a konkrétní viníky a druhá věc je paušalizovat tyto jednotlivé nešvary, neustále je omílat a vytvářet ve veřejnosti (a to docela úspěšně) dojem jakoby takto pracovala celá justice a celá advokacie. Je to jakási obdoba vytváření „blbé nálady“ ve zmíněných oblastech našeho veřejného života, vytváření nedůvěry v jejich základní fungování.

Taková situace ale u nás není. Počty soudců i advokátů, kteří se provinili proti svým právním i morálním povinnostem, jsou ve srovnání s jejich celkovými počty několika tisíc, (přes 3 000 soudců a přes 10 000 advokátů) naprosto nepatrné.

Navíc je nespornou skutečností, že v posledních letech stoupl počet stíhaných, obžalovaných a odsouzených provinilců z řad justice a advokátů. To lze jen přivítat.

Jsem proto toho názoru, že zejména media by si měla uvědomit závažnost a dopad svého vlivu na veřejnost, a mírnit se ve své paušalizaci jednotlivých negativních jevů. Měla by také na druhé straně pomáhat vytvářet důvěru v práci soudů takovými objektivními zprávami, analýzami a statistikami, které takovou důvěru odůvodňují a podporují. Bez důvěry v soudy a soudce nemůže prakticky právní stát existovat. Jen namátkou poukazuji na tradiční vysokou důvěru v soudce ve Velké Británii. Ta jde tak daleko, že v případě jakýchkoliv skandálů a nepravostí ve veřejném životě nejsou vyšetřováním pověřovány nějaké parlamentní komise, ale jednotliví soudci s vysokou reputací. Jejich závěrečné zprávy (naposledy v případě sexuálních násilností v BBC) jsou pak téměř vždy přijímány bez výhrad.

Pokud jde o advokáty, jejich existence i slušné výdělky, jsou na důvěře občanů přímo závislé a jsou to proto oni sami, kteří musejí tuto důvěru získat zpět. Musejí bez falešné solidarity upozorňovat advokátní komoru na provinění svých kolegů a advokátní komora, resp. její kárné orgány, musejí důsledně a přísně postihovat prokázaná provinění. Navíc je nutné o těchto skutečnostech informovat veřejnost, má-li se v ní důvěra v advokacii posilovat.

JUDr. Gerhardt Bubník, LL.M.,
advokát

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - březen 2016.

Nové číslo **EPRAVO.CZ Digital** si můžete stáhnout **ZDARMA** na **App Store**, **Google Play** a **Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nebezpečný návrh novely zákona aneb Cesta do pekel je dlážděna těmi nejlepšími úmysly. Actio popularis – dobrý sluha, ale špatný pán](#)
- [Třpyt a bída DPP](#)
- [Lesk a bída klouzavého mandátu](#)
- [GDPR pro samostatné advokáty](#)
- [GDPR kontra zásada veřejnosti](#)
- [Proboha, nepohrávejme si s myšlenkou na zrušení Senátu – aneb I každý populismus musí mít svou mez.](#)
- [Proč máme málo soudců-mužů? Není to diskriminace?](#)
- [Zpověď týraného dyslekticko-dysgrafického autisty](#)
- [Právo stále bují aneb Právní život](#)
- [Glejt pro podpantofelníka](#)

- [Léto versus generátor spisů aneb Právní život](#)